

Motion till riksdagen

1988/89:Jo850

av Ingrid Hasselström Nyvall (fp)

Utredning och omprövning av Emå-projektet

När den statliga utredning, som ligger till grund för hela Emå-projektet, tillsattes 1974 var det bärande argumentet att rädda Emadalens kulturlandskap. Genom att skydda åkermark från vattnets framfart skulle jordbrukarna slippa få sina odlingar förstörda.

I november 1978 fattade en enhällig riksdag beslut om att utredningsförslaget skulle genomföras, trots att det redan vid det laget stod klart att kostnaderna vida skulle överstiga nyttan av företaget. De berörda markägarna skulle slippa betala mellanskillnaden, det skulle staten göra. 25 milj.kr. beräknades invallning och rensning kosta 1975. Idag räknar man med minst 40 milj.kr., medan nyttan då som nu uppskattas till 10 milj.kr.

I maj 1987 beviljade regeringen medel till den första etappen.

Emån har länge varit klassad som riksobjekt i samband med den fysiska riksplaneringen för såväl den vetenskapliga naturvården som för det rörliga friluftslivet. De kunskaper som kommit fram under senare år har påtagligt stärkt Emåns ställning som riskobjekt och i vissa avseenden gett än ett klart internationellt intresse. Folkpartiet har försökt få Emån skyddad enligt naturresurslagen men detta har inte lyckats.

Med sina drygt 30 fiskarter är Emån Sveriges artrikaste vattendrag. Särskilt skyddsvärda är bestånden av mal, lax och havsöring. Längs än förekommer åtta hotade eller sällsynta ryggradsdjur. Ett intressant forskningsprojekt som avser att belysa förutsättningarna för en fiskebaserad turism i Emå-regionen har börjat diskuteras. Emåns havsöring och lax är vidare en genetisk resurs av betydelse för fisket i Östersjön.

Aktuell situation

Rensningen och invallningen på en sträcka mellan Högsby och Åsebo påbörjades försommaren 1988. Ganska snart uppstod en stark opposition mot det sätt på vilket arbetet utfördes och det minst sagt oväntade resultatet. En mjuk, ca 15 m bred åfåra blev en 40 m bred kanal med höga vallar. En stark vattengrumling uppträdde.

En sådan total omgrävning av åfåran och eliminering av befintligt ekosystem kan inte jämföras med begreppet "rensning", som utgör underlag för riskdagens beslut 1987.

I början av augusti stoppade länsstyrelsen arbetet. Det fick senare komma igång men med större hänsynstagande till vattengrumling och lekplatser.

Etapp I på ca 7 km är nu nästan slutförd. Fyra ytterligare etapper med

något olika utformning återstår enligt planerna. Dessa sträckor är betydligt längre.

Mot. 1988/89
Jo850

En svår komplikation är därtill att miljögifter, främst PCB finns i troligen stora mängder på många ställen i bottensedimenten.

En än mer utförlig beskrivning av hela problematiken runt Emån finns i decembernumret av tidskriften Sveriges Natur 1988.

Kraftverksfrågan

Sedan flera år har Sydkraft en ansökan om att bygga ett kraftverk vid Fliseryd. Ärendet ligger hos Vattendomsstolen och ett ställningstagande kan väntas under 1989. Därefter beslutar regeringen.

Folkpartiet har motsatt sig kraftverket vid Fliseryd, då detta skulle innebära mycket stora ingrepp i det aktuella området. Däremot motsätter vi oss inte en upprustning av de båda gamla kraftstationerna vid Finsjö, vilket skulle fördubbla effekten där och därmed ge ca hälften av den energimängd som Sydkrafts förslag skulle ge.

Förslag

Med dagens kunskaper och värderingar om värdefulla och oersättliga naturresurser och deras utnyttjande samt med naturresurslagen som övergripande lagstiftning är det helt oacceptabelt att Emån som riksobjekt tillåts styckas sönder som nu sker. Det är nödvändigt att en mera heltäckande utredning görs över Emån, där dess värde får en allsidig belysning och där dess framtida utnyttjande med konsekvensanalyser tas fram. Där bör naturligtvis även jordbrukets situation tas med, inte minst med tanke på de signaler som nu ges för en ny jordbrukspolitik.

I ett frågesvar till undertecknad i oktober 1988 lovade miljö- och energiminister Birgitta Dahl att ta initiativ till en översyn av Emå-projektet med syfte att hela företaget omprövas av riksdagen.

Hemställan

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om Emån och dess framtida utveckling och utnyttjande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nya medel tills vidare ej skall utgå för fortsatt rensningsarbete.

Stockholm den 25 januari 1989

Ingrid Hasselström Nyvall (fp)